

WIELKIE
PYTANIA

GRZEGORZ
SZYMANOWSKI

SCENARIUSZ LEKCJI

Program nauczania filozofii zakres rozszerzony dla szkoły ponadpodstawowej (LO, Technikum)

opracowany w ramach projektu

„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2019

Redakcja merytoryczna – dr Jolanta Sawicka-Jurek

Recenzja merytoryczna – prof. Radosław Cezary Gwizdon
dr Jan Łukasiuk
Katarzyna Szczepkowska-Szcześniak
Agnieszka Ratajczak-Mucharska

Redakcja językowa i korekta – Altix

Projekt graficzny i projekt okładki – Altix

Skład i redakcja techniczna – Altix

Warszawa 2019

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Temat lekcji:

Co jest początkiem rzeczy?

Klasa / czas trwania lekcji:

klasa I, czas 2x45 min

Cele:

Po lekcji uczeń:

- a) rozróżnia znaczenia słowa archē;
- b) opisuje, czym zajmowali się pierwsi filozofowie;
- c) kojarzy imiona jońskich filozofów przyrody (Tales, Anaksymander, Anaksymenes) z przyjętymi przez nich zasadami (woda, bezkres, powietrze) (Diogenes:21-33 i 75-80);
- Dla uczniów wybitnie zdolnych zadanie specjalne – wyszukiwanie śladów greckiego pojęcia archē w naukach ścisłych (korelacja z chemią i fizyką, materiał spoza podstawy).

Pytanie kluczowe:

Jakie odpowiedzi na pytanie o archē dawali jońscy filozofowie przyrody?

Metody/Techniki/Formy pracy

Praca z tekstem (pisanym i słuchanym – wykorzystanie Historii filozofii po góralsku J. Tischnera), wykorzystanie mapy myśli, przekład intersemiotyczny (typy poszczególnych definicji – na rysunki), podział klasy na mniejsze grupy (związane z zaobserwowanymi deficytami). Sugerowane zastosowanie oceniania kształtującego (OK).

Środki dydaktyczne:

- płyta Historii filozofii po góralsku J. Tischnera i tekst
- odtwarzacz CD
- karteczki dla uczniów (zielone, żółte, czerwone) – do pracy z OK
- arkusze do map myśli

Opis przebiegu lekcji:

- a) Zapisujemy na tablicy NaCoBeZU: Wiem, nad czym zastanawiali się pierwsi mędrcy; Potrafię wymienić przynajmniej trzech filozofów z Jonii; Wiem, co Grecy rozumieeli jako budulec Wszechświata.
- b) Rozdajemy uczniom teksty, odtwarzamy płytę. Po wysłuchaniu prosimy uczniów o zgłoszenie, jeśli ktoś zna odpowiedź na pytanie kluczowe.

- c) dzielimy klasę na grupy (po 4-5 osób), rozdajemy arkusze do mapy myśli, prosimy o twórcze podsumowanie tego, co słyszeli lub czytali podczas lekcji.
- d) zybka prezentacja map myśli.
- e) jeśli żaden z uczniów nie wyświetlił jeszcze koloru zielonego, proponujemy ponowne wysłuchanie fragmentu, by móc wyjaśnić NaCoBeZU. Gdy uczniowie będą gotowi, wyłożą zielone karteczki. Uczniowie mogą to wyrazić w innych słowach lub nawet w formie teatralnej lub w inny sposób (przekład intersemiotyczny).
- f) jeśli mamy wystarczająco dużo zielonych świateł, podsumowujemy wyniki i nagradzamy oceną.

Komentarz metodyczny:

Lekcja prowadzona zgodnie z zasadami SUS i OK, oraz wg koncepcji konstruktywizmu w edukacji (patrz: program s. 2-3 i bibliografia). Członkowie grup na koniec powinni dokonać oceny koleżeńskiej pracy, zgodnie z założeniami OK. Lekcja jest też ukierunkowana na kształtowanie kompetencji kluczowych zgodnie ze wskazówkami zamieszczonymi w programie i należy cały czas mieć je na uwadze. Konieczna jest zmiana układu sali lekcyjnej (przystosowanie do pracy w grupach, dostosowanie do zauważonych dysfunkcji). W przypadkach uczniów z SPE – wykorzystanie map myśli do analizy definicji, zwiększona ilość czasu na zadania. Przygotowanie wcześniej materiału ułatwi lekcję. Konstruktywistyczna lekcja jest nastawiona na współpracę między uczniami z SPE, mają oni też możliwość wyrażenia swojego zdania w sposób alternatywny. Uczniowie z SPE powinni być wspierani według indywidualnych zaleceń. Nie tworzymy z nich osobnej grupy, ale dostosowujemy zadanie do ich możliwości. I tak np. ucznia z ograniczeniami kontaktu werbalnego możemy obsadzić na stanowisku sekretarza grupy, ale nie speakera. Uczniowie ci otrzymują pomoc w czytaniu poleceń i treści zadań, dokładną analizę treści i utwierdzanie się, że uczeń rozumie, wydawanie krótkich i konkretnych poleceń, wydłużenie czasu na pracę z tekstem i wykonanie prac pisemnych, sprawdzanie stopnia zrozumienia tekstu i poleceń, zapis trudnych, nowych terminów na tablicy, zwracanie uwagi uczniom na poprawność zapisów oraz ćwiczenia utrwalające.

Miarą sukcesu uczniów jest samodzielne stworzenie opisu i samodzielna analiza. Dla uczniów z SPE może mieć charakter twórczej ekspresji (np. mapa myśli). Przy ocenie ucznia z SPE obowiązuje zasada indywidualizacji. Ustalona ocena nie może wynikać z porównania osiągnięć z innymi uczniami. Musi być wielostronna. Ewaluacja zajęć wymaga indywidualnego sprawdzenia – forma „listu do siebie” (może być nawet rysunkowa).